

Motion till riksdagen

1988/89:K315

av Birger Schlaug (mp)

Tilltalsord i kammardebatterna

Alla vi som sitter i Sveriges parlament är myndiga. Vi är t.o.m. folkvalda, dvs. valda av folket.

Vi är fria svenska män och kvinnor, som kanske Slas hade uttryckt det.

Myndiga och valda. Valda till det parlament där vi förväntas arbeta och debattera och yttra oss över allehanda ting. Vi har yttranderätt. Vi får säga vad vi vill. Men bara nästan.

Dureform

Säger vi "du" till statsråden får vi små lappar från talmännen där man vänligt men bestämt talar om för oss att det inte går för sig att säga "du". Ibland blir man uppkallad för enskilt samtal i vilket talmannen i all vänlighet berättar att "nu har du sagt 'du' igen, det får du sluta med".

Ibland kan talmannen vara lite smått irriterad – och undra på det – och säger:

– Kommer du inte ihåg att när du sa du sist så sa jag till dig att sluta säga du.

Att säga "du" hur som helst i en debatt är naturligtvis inte så bra – den man riktar sig till i kammaren kanske sitter i egna tankar eller tar en liten lur och kanske inte uppfattar att man med "du" menar just honom eller henne. Då är det bättre att säga namnet – för det lystrar vi alla lite bättre på. I protokolllen kan det ju också bli lite marigt att hänga med om duandet blir alltför flödigt. Men i t.ex. frågestunder, där bara två personer pratar med varandra, nog skulle väl duandet gå aldeles utmärkt. Jag tycker i alla fall det. Vad tycker du?

Förmodligen skulle debatterna bli lite trevligare, direktare och kanske ibland lite mer eldfängda om man fick rikta sig mer direkt till varandra genom ett duande. Och inte verkar våra statsråd speciellt märkvärdiga och struntförnäma – de klarar säkert en dureform med gott humör.

Förresten har jag prövat dem noga och vid upprepade tillfällen. Ingen verkar bli vare sig nedstämd, illa berörd eller förbaskad.

Och inte behöver hövligheten bli mindre accentuerad om man säger du. Det är naturligtvis lika belevat att säga "Du har en felprogrammerad hjärna" som att säga "Bengt Westerberg har en felprogrammerad hjärna".

Censur

Som sagt. Vi är myndiga. Och folkvalda. Men ändå inte riktigt myndigförklarade. Det fattas lite respekt för oss vanliga dödliga riksdagsledamöter ty det finns gränser för vår myndighet.

För trots att vi ser oss som fria och folkvalda män och kvinnor behöriga att fatta beslut över liv och död, över fattig och rik, över stora och små ting – så har vi ändå inte rätt till våra egna ord.

Sålunda censureras våra ord. Olämpliga ord; vem det är som på vilka grunder avgör vilka ord som är olämpliga eller inte olämpliga har jag aldrig lyckats klura ut. Som riksdagsledamöter får vi fatta både lämpliga och olämpliga beslut – men inte använda "olämpliga" ord. Ty dessa ord censureras i de protokoll som lämnas till eftervärlden och till yttervärlden.

Nu är det – i sin vishet – inte bara ordet "du" som censureras. Och inte heller, om någon skulle tro det, s.k. mustiga uttryck. Nej, t.o.m. rena rama vänligheterna censureras. Om du t.ex. i en debatt med Anita Gradin säger "kära Anita" så får du sedan i protokollet läsa att du sagt något helt annat. Ibland censureras hela meningar.

Genom censuren så strömlinjeformas personligheterna och anpassas till lagomnivå. Så grått och tråkigt! Och så trist för framtidens forskare att lära känna vår tid genom censurerade riksdagsprotokoll. Och så förnedrande för den som mot sin egen vilja utsätts för censur.

Det märkliga är att man i riksdagen kan censurera ord sagda i kammaren – men censur av våldsvideo eller videospel där det gäller att våldta så många kvinnor på så kort tid som möjligt är inte genomförd.

Tänk att ord av fria, myndiga och folkvalda män och kvinnor i konungariket Sveriges parlament kan uppfattas som mer samhällsdemoraliserande än våldsförhållande videofilmer och spel som är riktade till barn och ungdom.

Eleganta tillrättalägganden

Men censur från någon högre diffus makt är inte det enda som en riksdagsledamot kan råka ut för. Ledamöten kan också falla för frestelsen att ändra i protokollen – ty det tycks vara helt reglementsenligt. Är man tillräckligt full i fasan och har tillräckligt rymligt samvete kan man som ledamot eller statsråd ändra i protokollet det man sagt i kammaren. Lägga till rätta. Fixa till. För att inte framstå som den tok man är när man i någon debatt kört med fel fakta, fel siffror, fel argument och fel ordval ...

Jag vet inte säkert, men jag tror inte det är lika gångbart i bollklubben därhemma att laborera så vilt i protokollen. Men å andra sidan får man säga du där.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen beslutar att riksdagsledamöter får säga du till varandra och till statsråd även i kammaren i situationer där det klart framgår till vilken man riktar sig,

2. att riksdagen beslutar att varje riksdagsledamot som så önskar har rätt till sina egna ord också i kammaren och att censur inte skall ske i samband med att protokollen skrivs.

3. att riksdagen beslutar att ledamöter och statsråd inte får förändra sakuppgifter och ordval från det att anförandet sker tills dess att protokollet är justerat.

Mot. 1988/89
K315

Stockholm den 20 januari 1989

Birger Schlaug (mp)

